

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีทั้งสองคลังได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเป็นกรอบอธิบายในการศึกษา ดังจะได้ขยายความในแต่ละประเด็นโดยสรุปตามลำดับดังต่อไปนี้คือ

- 1) แนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผน
- 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติ กรณีระดับตำบล
- 3) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผน

การวางแผน (planning) ได้มีนักวิชาการหลายท่านอธิบายไว้ (อั่งโนอนันต์ เกตุวงศ์, 2543 : 1 – 4) ดังนี้

ฟรีเมอนต์ อี. คาสต์ (Fremont F. Kast) และเจมส์ อี. โรเซนวิก (James E. Rosenzweig 1987:22-23) อธิบายว่า การวางแผนคือกระบวนการของการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไรอย่างไร มีการเลือกวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ และวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น

เฮช. จี. ฮิกส์ (H.G.Hicks 1986:20-21) อธิบายว่า การวางแผนเป็นหน้าที่ทางบริหารประการแรก ที่กระทำเพื่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ การที่จะวางแผนให้สำเร็จผลนั้น จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ตัวเลขจากข้อมูลในอดีต การตัดสินใจในปัจจุบันและทำการประเมินผลในอนาคตด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้วการวางแผนสามารถแยกเป็นองค์ประกอบได้ 7 ประการคือ

1. เป็นกระบวนการ (process) เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องที่เกิดขึ้นในหน่วยเดียวกัน กิจกรรมนี้ต้องการทั้งทรัพยากรและพลังงานเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้

2. เป็นการเตรียม (preparing) เป็นกระบวนการของการจัดเตรียมชุดหนึ่งของการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับการอนุมัติและดำเนินการโดยองค์กรอื่น ๆ แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่วางแผนมีอำนาจอนุมัติและดำเนินการตามแผนก็ตาม กระบวนการดังกล่าวนี้ยังคงมีอยู่ต่างหาก โดยเฉพาะ

3. เป็นชุดหนึ่ง (a set) การวางแผนหมายถึงการตัดสินใจประเภทหนึ่ง มีลักษณะเฉพาะคือมีความเกี่ยวข้องกับชุดหนึ่งของการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เป็นระบบ

4. เป็นการตัดสินใจเพื่อกระทำการ (decision for action) การวางแผนมุ่งสู่การกระทำ เป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งสู่วัตถุประสงค์อื่นแต่ก็มีผลงานระดับสองอีกหลาย ๆ อย่างเช่น การพัฒนาการตัดสินใจ

5. ในอนาคต (in the future) เป็นการมุ่งสู่อนาคต มีการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ความไม่แน่นอนและเงื่อนไขต่าง ๆ

6. การมุ่งสู่การทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ (directed at achieving goals) การวางแผนไม่สามารถดำเนินการได้ถ้าขาดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทาง จุดหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการ

7. ใช้วิธีการที่ให้ผลสูง (by optimal mean) จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผน คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การวางแผนก็คือการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้คือ จะทำอะไร (what) ทำไมจึงต้องทำ (why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (who) จะกระทำเมื่อใด (when) จะกระทำกันที่ไหน (where) และจะกระทำกันอย่างไร (how)

ขั้นตอนของการวางแผน (อ้างในอนันต์ เกตุวงศ์, 2543 : 162 – 163)

ในการวางแผนมีนักวิชาการได้กำหนดขั้นตอนไว้ในลักษณะของกระบวนการที่คล้าย ๆ กัน โดยแบ่งไว้ด้วยความแตกต่างกันบ้าง ดังจะขอยกตัวอย่าง ดังนี้

โรเบิร์ต เอ็ม. ฟูลเมอร์ (Robert M. Fulmer) ได้อธิบายถึงขั้นตอนหรือกระบวนการวางแผนไว้ 12 ขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกวัตถุประสงค์ (choose objectives) วัตถุประสงค์จะเป็นเป้าหมายหรือจุดสุดท้ายของการวางแผน ต้องชัดเจนแน่นอน ยกตัวอย่างถ้าท่านไม่รู้ว่าท่านจะไปไหน ท่านก็ไม่อาจเลือกวิธีการและทิศทางของการเดินทางได้อย่างถูกต้อง

2. บอกกล่าววัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นทราบ (communicate objective) คนทำงานร่วมกันจะต้องทราบวัตถุประสงค์ทุกระดับขององค์กร

3. การกำหนดข้อสันนิษฐาน ซึ่งหมายถึง การประเมินอนาคตหรือการพยากรณ์

4. สำรวจทรัพยากร (survey resources) เป็นการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่า การทำให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์นั้นมีความเป็นไปได้

5. กำหนดนโยบาย (establish policies) เพื่อเป็นแนวทางกว้าง ๆ สำหรับยึดเป็นหลักในการทำงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

6. ระบุทางเลือก (identify alternatives) เพื่อที่จะตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะต้องรู้ทางเลือกทั้งหมดซึ่งเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้

7. เปรียบเทียบทางเลือก (compare alternatives) เป็นการประเมินทางเลือกทั้งหลายที่มีอยู่เพื่อดูความเป็นไปได้หรือเพื่อดูว่าจะทำได้หรือไม่

8. เลือกแนวทางของการกระทำ (choose a course of action) เมื่อประเมินทางเลือกและเปรียบเทียบแล้วจะต้องตัดสินใจเลือกเอากำหนดที่เหมาะสมที่สุด

9. สร้างแนวปฏิบัติและกฎเกณฑ์ (create procedures and rules) กำหนดแนวทางอย่างละเอียดของการกระทำโดยมีนโยบายเป็นกรอบและจะบอกถึงขั้นตอนเป็นลำดับไปจนจบเป็นกระบวนการ ส่วนกฎเกณฑ์นั้นจะเป็นข้อกำหนดเดี่ยวโดด ๆ ไม่มีความต่อเนื่อง

10. กำหนดงบประมาณ (establish budgets) งบประมาณเป็นตัวกำหนดการปฏิบัติงานที่สำคัญ ทรัพยากรทุกอย่างสามารถระบุในลักษณะของงบประมาณได้และถือเป็นแผนทางการเงินด้วย

11. กำหนดตารางเวลา (establish time tables) โดยมีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรมโดยอาศัยเทคนิคด้านแผนภูมิและ PERT เป็นต้น

12. ตัดสินใจในเรื่องมาตรฐาน (decide on standard) เพื่อวัดการปฏิบัติงานตามแผน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติ กรณีระดับตำบล

ขั้นตอนในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาในระดับตำบลสามารถแบ่งได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม 2546 : 270-271)

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดตั้งองค์กรเพื่อการจัดทำแผนและคณะทำงานแต่ละด้าน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนปฏิบัติเพื่อพัฒนาตำบล

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ได้กำหนดองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา อบต. มีบทบาทหน้าที่กำหนดแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา อบต. วิเคราะห์และประสานแผนงานและจัดทำร่างแผนพัฒนา อบต.

2. คณะกรรมการ อบต. มีบทบาทหน้าที่ (1) กำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ ปัญหาของ อบต. และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น (2) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาและติดตามประเมินผล (3) ให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนา

3. ศูนย์ประสานการพัฒนา อบต. มีบทบาทหน้าที่ตรวจสอบ วิเคราะห์ ประสานงานแผนงานโครงการของ อบต. ในเขตอำเภอ พิจารณาให้ความเห็นร่างแผน 3 ปี และร่างแผนงานประจำปีของ อบต. ในเขตอำเภอ พิจารณาให้ความเห็นชอบการร่างเพิ่มเติมหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นต้น

4. คณะกรรมการบริหาร อบต. มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. และนำเสนอขอความเห็นชอบต่อสภา อบต. บริหารกิจการของ อบต. ให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายแผนพัฒนา อบต. และข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย

5. สภา อบต. มีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบพัฒนา อบต. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารกิจการของ อบต. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย นโยบายและแผนพัฒนา อบต. เป็นต้น

6. คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) มีหน้าที่ดังนี้ (1) จัดทำแผนพัฒนาอำเภอและกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางของจังหวัด และแจ้งแนวทางการพัฒนาจังหวัดและแนวทางการพัฒนาอำเภอให้ อบต. (2) ให้ความเห็นชอบการประสานแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่กับแผนพัฒนาอำเภอ รวมทั้งประสานแผนงานและโครงการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่ของอำเภอ และ (3) กำกับติดตามผล และให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา

การวางแผนพัฒนาของ อบต. นั้นตามระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้ อบต. ต้องจัดทำแผน 3 ประเภท คือ

1) แผนระยะยาว (Long – Range Plans) คือยุทธศาสตร์การพัฒนา

หมายถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาน้ำที่ อบต. จัดทำขึ้น เพื่อแสดงลักษณะและสภาพ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในอนาคต ซึ่งจะประกอบด้วยสาระที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) วิสัยทัศน์ หมายถึง สภาพการณ์ในอนาคตที่ อบต. ต้องการบรรลุถึงในอนาคต
- (2) กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางที่วิธีการที่ อบต. เลือกที่จะปฏิบัติเพื่อบรรลุ

วิสัยทัศน์

(3) เป้าหมาย หมายถึง การกำหนดปริมาณหรือจำนวนที่ต้องการในแต่ละกล ยุทธ์ และให้บรรลุภายในเวลาที่กำหนด

มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. ซึ่งจะต้องจัดทำให้แล้ว เสร็จก่อนการจัดทำแผนพัฒนาในระยะ 3 ปี

2) แผนระยะกลาง (Intermediate – Range Plans) คือแผนพัฒนา อบต. ระยะ 3 ปี หมายถึง แผนพัฒนาอันมีลักษณะเป็นการกำหนดนโยบาย แนวทาง แผนงาน โครงการในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์และ แผนพัฒนาของจังหวัดและอำเภอตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีระยะเวลา 3 ปี

มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี

3) แผนระยะสั้น (Short – Range Plans) คือแผนพัฒนา อบต. ประจำปี หมายถึง แผนพัฒนาอันมีลักษณะเป็นแนวทางปฏิบัติและรายการประสาน แผนงานและโครงการของจังหวัด อำเภอ ตำบล และการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่น ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี เพื่อการพัฒนาและการแก้ไขของประชาชนในท้องถิ่น โดยจะคัดเลือกโครงการในแผนพัฒนา 3 ปี และโครงการที่จำเป็นเร่งด่วนมาดำเนินการในแต่ละปี ซึ่งจะต้องจัดทำให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนของทุกปี เพื่อใช้เป็นฐานในการจัดทำข้อบังคับ งบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งจะจัดทำในเดือนสิงหาคมของทุกปี

นอกจากนี้ ตามแนวทางการจัดทำแผน อบต. จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นแกนหลักในการพัฒนา โดยสรุปดังนี้

1. ร่วมคิดกำหนดความต้องการ

อบต. ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือ เป้าหมายการพัฒนาของ อบต. โดยกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล ที่อยู่บนพื้นฐานของความ เป็นไปได้ และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างแท้จริง และร่วมกัน

กำหนดแนวทางการทำงานที่จะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของการพัฒนาดังกล่าว

2. ร่วมจัดทำแผนพัฒนา

อบต. สามารถให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ใน 3 ลักษณะ คือ

2.1 แต่งตั้งผู้แทนชุมชน กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต.

2.2 ให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เสนอแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาของ อบต.

2.3 ให้ประชาชนได้รับรู้ ตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนพัฒนา อบต. โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนพัฒนาก่อนจะเสนอให้สภา อบต. พิจารณาให้ความเห็นรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อรักษาสิทธิของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

3. ร่วมปฏิบัติ ตรวจสอบติดตามและประเมินผล

ในการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะกิจกรรม/โครงการที่ต้องใช้งบประมาณ ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย บางกิจกรรม อบต.สามารถให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ให้กลุ่มต่าง ๆ หรือประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา เข้าร่วมดำเนินการตามโครงการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มโดยให้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือให้ประชาชนได้ตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส โดยให้ผู้แทนประชาคมร่วมเป็นกรรมการในกระบวนการจัดซื้อ – จัดจ้าง ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ นอกจากจะต้องรายงานผลการดำเนินกิจการต่อสภา อบต. แล้วควรจะได้จัดประชุมประชาคม เพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับจริงด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าได้มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในหลายประเด็นแตกต่างกันไป แต่สำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. โดยตรงยังไม่เป็นที่แพร่หลาย อย่างไรก็ตามผลการศึกษาวิจัยเหล่านี้ผู้วิจัยเห็นว่าข้อค้นพบ ข้อคิดเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ จะเป็น

ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงขอนำเสนอผลการศึกษาวิจัยที่สำคัญ ๆ พอเป็นสังเขป ดังนี้

จรัส สุวรรณมาลา (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ศักยภาพและทางเลือกสู่อนาคต" ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพตำบลและ อบต. มีจุดเด่น คือ การมีโครงสร้างองค์กรที่เล็กและมีความยืดหยุ่นสูง มีบุคลากรแบบ (Paraprofessional) ซึ่งประกอบด้วย บุคคลในท้องถิ่นทั้งสิ้น มีการทำงานเป็นทีม มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อชุมชนของตนเองสูง ในด้านปัจจัยแวดล้อมมีหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์กรเอกชน ซึ่งดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาชนบทและจัดบริหารพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งสามารถประสานงานขอความช่วยเหลือ และจัดทำกิจกรรมร่วมกันได้

2) สภาพตำบลและ อบต. ยังมีข้อด้อยที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ การวางแผนและการจัดทำประมาณการบริหารจัดการและบุคลากร

ชูชาติ กีฬาแปง (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ทัศนะของผู้นำท้องถิ่นต่อองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย" โดยตั้งสมมุติฐานว่า ภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้นำท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับทัศนะต่อ อบต. ซึ่งผลของการศึกษาพบว่าผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. อยู่ในระดับที่ดีมาก พร้อมกันนี้ยังมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อเป้าหมายของ อบต. ในด้านการเมืองและการบริหาร และเมื่อพิจารณาตามภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้นำท้องถิ่นพบว่า

1) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อาชีพ และการดำรงตำแหน่งหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นกับทัศนะต่อ อบต. ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. รวมทั้งความพึงพอใจต่อเป้าหมายของ อบต. ทั้งด้านการเมืองและการบริหาร นอกจากนี้ ในแง่ของการศึกษา และที่ตั้งของ อบต. พบว่ามีความแตกต่างกันในทุกด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. รวมทั้งความพึงพอใจต่อเป้าหมายของ อบต. ทั้งด้านการเมืองและการบริหาร

ร.ต.อ.หญิง ปทุมรัตน์ ชูติมาวิทยาคม (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเมืองของจังหวัดเชียงราย" ผลของการศึกษาพบว่า

1) ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนเป็นอย่างดี

2) มีความเป็นอิสระในการบริหารงานมากกว่าสภาพตำบล ราชการจะไม่เข้ามาควบคุมการทำงานจนขาดความอิสระ

3) บริหารการเงิน การคลัง สามารถจัดเก็บรายได้ตามเป้าหมาย ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจการงบประมาณและมีความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ

4) การประสานงานและการควบคุม สภา คณะกรรมการบริหาร อบต. และหน่วยงานอื่นได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี และเห็นด้วยที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมีอำนาจยุบ อบต. ที่มีปัญหา

5) โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ในปัจจุบันเหมาะสมดี

6) ระเบียบข้อบังคับ ไม่แน่ใจว่าจะเอื้อต่อการปฏิบัติงาน แต่ทุกฝ่ายพยายามเรียนรู้ทำความเข้าใจ

7) ข้อบังคับที่กำหนดโดย อบต. มีความสอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

8) อบต. สามารถพัฒนาความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจได้

จรัลศักดิ์ สีใจเจริญ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในแง่ของกิจกรรม รูปแบบระดับและสาเหตุของการมีส่วนร่วม ซึ่งผลของการศึกษาพบว่า

1) โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประเภทอื่น ๆ โดยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรม

2) การเข้าไปมีส่วนร่วมจะเป็นไปโดยสมัครใจมากกว่าถูกผู้อื่นชักชวน ส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้นจะเข้าร่วมโดยผ่านตัวแทน คือ สมาชิกสภา อบต. รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน

3) ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการที่ อบต. เปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมมีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

4) สาเหตุของการเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่จะมีโอกาสได้ร่วมรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง และจะทำให้การบริหารงานของ อบต. มีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะเป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมการทำงานของ อบต.

สำหรับสาเหตุของการไม่เข้าไปมีส่วนร่วมนั้น เพราะมีตัวแทนอยู่แล้ว นอกจากนี้คือ ไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินงาน รวมถึงปัจจัยด้านรายได้ของ อบต. ที่มีน้อย ไม่เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

เกียรติศักดิ์ พันธวงศ์ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งผลของการศึกษาพบว่า

1) คณะกรรมการบริหาร มีความเห็นว่า กระบวนการบริหารของ อบต. ควรมีการเปลี่ยนแปลง เพราะขาดแคลนงบประมาณในการบริหารงาน โครงการพัฒนาต่าง ๆ ยังไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน มีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน

2) เจ้าหน้าที่ของ อบต. มีความคาดหวังและความพึงพอใจในกระบวนการบริหารงานที่เป็นอยู่ โดยมองว่า อบต. เป็นรากฐานของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นและระดับชาติได้ สมาชิกสภา อบต. มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ อบต. สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการพัฒนา แต่ควรมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะงบประมาณของ อบต. ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและเจ้าหน้าที่ถูกแทรกแซงควบคุมจากฝ่ายบริหารมากเกินไป ควรแก้ไขในเบื้องต้นโดยควรให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน เพื่อความสะดวกแก่ประชาชนผู้มาติดต่อ ต่อไป

พร้อมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ปัญหาบางอย่างที่คณะกรรมการบริหารเห็นว่า ควรเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากขาดแคลนงบประมาณในการบริหารงาน ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน ไม่น่าจะใช้ปัญหาที่แท้จริง อาจเป็นไปได้ว่าจะมีการคอร์รัปชั่นเกิดขึ้นจึงทำให้เกิดการขาดแคลนงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน เป็นต้น ทางแก้ไขคือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น

จันทน์ เผ่าพงษ์เลิศศิริ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานว่ามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มากน้อยเพียงใด ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ระดับศึกษา ประสบการณ์การทำงาน อายุ อาชีพ และตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลของกลุ่มตัวอย่างยังมีผลต่อแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อโณทัย วัฒนาพร(2544) ได้ศึกษาการเมืองท้องถิ่นและความเป็นประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์จากกรณีของ อบต. พบแง่มุมบางประการว่า ในประเด็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบตัวแทนนั้นประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้ตนมีโอกาสตัดสินใจในกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดพวกเขามากที่สุด ชนชั้นนำในท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะมีวิถีชีวิตไม่ผิดแผกไปจากชาวบ้านและจะเป็นกลุ่มคนที่มีบุคลิกผสมผสานกันระหว่างบุคลิกภาพแบบมวลชนและบุคลิกภาพแบบราชการ และส่วนใหญ่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี การกำหนดนโยบายในช่วยแรก ๆ ของ อบต. ค่อนข้างมีความเป็นอิสระ แต่ต่อมาเมื่อกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้มีประชาคมหมู่บ้าน ตำบล ขึ้นในปี 2543 บทบาทของสมาชิก อบต.ก็ลดลง เนื่องจากโครงสร้างที่รัฐกำหนดขึ้นมา โดยประชาคมหมู่บ้าน ตำบล จะเป็นผู้เสนอปัญหาและความต้องการไปยัง อบต. และ อบต. ต้องพิจารณาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังร่วมกับประชาคมและพร้อมกันนี้ประชาคมยังสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ได้อีกด้วย ปัจจัยดังกล่าวนี้จึงทำให้รัฐสามารถรอบงำกระบวนการตัดสินใจนโยบายได้ทุกขั้นตอน โดยผ่านระเบียบและกลไกต่าง ๆ ที่รัฐจัดตั้งขึ้นมา นอกจากนี้การดำเนินงานของ อบต. ถ้วนอยู่ภายใต้กรอบการพัฒนาและการสนับสนุนของภาครัฐ สมาชิก อบต. เองก็ถูกพยายามดึงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐด้วยปรากฏว่ามีผู้นำท้องถิ่นจำนวนมากที่มีทัศนคติมอง “การพัฒนาชุมชน” ไม่ต่างไปจากที่รัฐมองและแม้กระทั่งภาษาที่ใช้ก็อยู่ในรูปของวาทกรรมที่รัฐใช้อยู่เป็นประจำ และในอีกด้านหนึ่งรัฐยังได้ใช้วาทกรรมในการพัฒนาโดยอาศัยงบประมาณส่วนหนึ่งของ อบต. เข้าไปสนับสนุนการปฏิบัติการทางวาทกรรมของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันยังปรากฏกิจกรรมของชุมชนหลายกรณีที่ยังบ่งบอกว่าประชาชนมิใช่จะเห็นแก่การรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐเท่านั้น พวกเขาถึงกับปฏิเสธความช่วยเหลือจากรัฐถ้าพวกเขาไม่เห็นด้วย